

Τρόπος ανάπτυξης ερωτήσεων κατανόησης

Έννοια της παραγράφου

- Παράγραφος είναι το αυτοτελές τμήμα του λόγου που αναπτύσσει σε βάθος και με πληρότητα μια ιδέα. Με τη χρήση της παραγράφου επιδιώκεται η επαρκής πληροφόρηση πάνω σε μια ιδέα, η οποία αποτελεί μέρος του ευρύτερου προβληματισμού ενός θέματος. Η προώθηση των ιδεών μιας έκθεσης γίνεται με παραγράφους.
- Κάθε παράγραφος πραγματεύεται μία βασική ιδέα. Με την παράγραφο προωθείται η σε βάθος διερεύνηση και ανάπτυξη αυτής της ιδέας.
- Η παράγραφος αποτελεί - δομικά και λειτουργικά - μια μικρογραφία της έκθεσης:

α. Από την άποψη της δομής, γιατί διαθέτει πρόλογο, κυρίως θέμα και επίλογο.

β. Από την άποψη της λειτουργίας, γιατί αποτελεί την αναλυτική αντιμετώπιση, διερεύνηση και πληροφόρηση πάνω σε ένα - επιμέρους - θέμα.

Δομή της παραγράφου

Μια παράγραφος αναπτύσσεται πάντα με την ακόλουθη δομή:

α. Θεματική περίοδος (Θ.Π.) - πρόλογος της παραγράφου.

β. Λεπτομέρειες - ανάπτυξη της παραγράφου.

γ. Κατακλείδα πρόταση - επίλογος της παραγράφου.

Αρετές της παραγράφου

ΣΑΦΗΣ ΣΚΟΠΟΣ: Η παράγραφος θα πρέπει να είναι ξεκάθαρη στο σκοπό της και ελέγξιμη ως προς την εκπλήρωση αυτού του σκοπού.

ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ: Κάθε παράγραφος θα πρέπει να πληροφορεί επαρκώς τον αναγνώστη για τη βασική ιδέα που πραγματεύεται. Η πληρότητα έχει να κάνει με την επαρκή ανάπτυξη της θεματικής πρότασης, με την ικανοποιητική διεξόδυση στην προβληματική που αυτή εισάγει χωρίς ελλείψεις και απορίες για τον αναγνώστη.

ΕΝΟΤΗΤΑ: πρόκειται για την ύπαρξη λογικής συνάφειας ανάμεσα στις λεπτομέρειες και τη θεματική πρόταση. Οι λεπτομέρειες θα πρέπει να σχετίζονται με τη Θ.Π., να απορρέουν από αυτή ή να οδηγούν σ' αυτή με τη χρήση **διαρθρωτικών λέξεων ή εκφράσεων και των νοηματικών σχέσεων που αυτές εκφράζουν. Ως διαρθρωτικές λέξεις μπορούν να λειτουργήσουν ενδεικτικά:**

α. Προσθήκη: ακόμη, επίσης, επιπλέον, επιπρόσθετα, πέρα από αυτά

β. Αντίθεση: ωστόσο, όμως αντίθετα, αλλά, παρ' όλα αυτά, από την άλλη πλευρά, μολονότι

γ. Αιτιολόγηση: διότι, επειδή, εξαιτίας, ο λόγος/παράγοντας/αιτία που...

δ. Αποτέλεσμα: κατά συνέπεια, αποτέλεσμα, απόρροια, απότοκο, επίπτωση, για το λόγο αυτό...

ε. Συμπέρασμα: έτσι, λοιπόν, συμπερασματικά, συγκεκριαίω-νοντας, άρα...

ζ. Διασάφηση – επεξήγηση: δηλαδή, με άλλα λόγια, συγκεκριμένα, ειδικότερα, αυτό σημαίνει..., λόγου χάρη, για παράδειγμα

η. Χρονική σχέση: κατ' αρχάς, αρχικά, πρώτα, έπειτα, ύστερα, τέλος, πριν...

θ. Έμφαση: αξίζει να σημειωθεί/να τονιστεί, να επισημανθεί, το κυριότερο, το σημαντικότερο, είναι αναγκαίο, ιδιαίτερα...

ΣΥΝΟΧΗ: Το να μην υπάρχουν λογικά χάσματα ή άλματα κατά τη μετάβαση από τη μία ιδέα στην άλλη. Η μία ιδέα (βασική λεπτομέρεια) "χτίζεται" πάνω ή δίπλα στην άλλη, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό ένα αρραγές "όλο".

ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑ: Είναι η σύνδεση των ιδεών κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η μία να απορρέει από την άλλη ή να οδηγεί στην άλλη. Οι βασικές λεπτομέρειες συνδέονται μεταξύ τους με σχέσεις αιτίου – αποτελέσματος, προηγούμενου - επομένου και κατατάσσονται με μία λογική σειρά. Αποτελεί το λογικό επακόλουθο της συνοχής.

Στάδια ανάπτυξης παραγράφου – απάντησης σε ερώτηση κατανόησης

1. Διαβάζω και κατανοώ το κείμενο.
2. Διαβάζω προσεκτικά την ερώτηση.
3. Εντοπίζω μέσα στο κείμενο τα νοηματικά κέντρα που απαντούν στην ερώτηση.
4. Εξετάζω το νοηματικό πλαίσιο στο οποίο ανήκουν τα νοηματικά κέντρα και κατανοώ τη σχέση τους με τα συμφραζόμενα.
5. Γράφω τη θεματική περίοδο – εισαγωγή στο ερώτημα που μου δίνεται ακολουθώντας επαγωγική (Μέρος => Όλο) ή παραγωγική πορεία (Όλο => Μέρος).
6. Αναδιατυπώνω το ερώτημα για να ενημερώσω για το θέμα της παραγράφου.
7. Αναπτύσσω με δικά μου λόγια τα θεματικά κέντρα – απάντηση στην ερώτηση χρησιμοποιώντας όπου χρειάζεται συνδετικές λέξεις και προσέχοντας τη συνοχή και την αλληλουχία του κειμένου.
8. Γράφω το συμπέρασμα με τη μορφή περιόδου – κατακλείδας συνοψίζοντας τα προηγούμενα.

Παράδειγμα

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α Γυμνασίου

Ερώτηση 1, σ. 16

Ποιοι είχαν την ευθύνη για τα πρώτα στάδια της αγωγής των παιδιών στην αρχαία Αθήνα;

Στην αρχαία Αθήνα δινόταν ιδιαίτερη έμφαση τόσο στην αγωγή όσο και στην εκπαίδευση των παιδιών. Ειδικότερα στα πρώτα στάδια της αγωγής τους, δηλαδή στην προσχολική ηλικία, εμπλέκονταν οι γονείς, η τροφός και ο παιδαγωγός. Αρχικά, οι γονείς ήταν εκείνοι που πρώτοι δίδασκαν στο παιδί την έννοια της ηθικής, υποδεικνύοντας ποιο είναι το καλό και ποιο το κακό, ποιο είναι το ενάρετο και ποιο το ανήθικο. Στο έργο αυτό βοηθούσε και η τροφός που βοηθούσε πρακτικά αλλά και ηθικά στην ανατροφή των παιδιών. Ταυτόχρονα, το έργο τους στήριζε και ο παιδαγωγός που συμβούλευε τα παιδιά, παρακολουθούσε την πνευματική τους εξέλιξη και φρόντιζε για την ασφάλειά τους και την επίδοσή τους συνοδεύοντάς τα στο σχολείο. Οι παραπάνω φορείς της αγωγής κατάφεραν ο καθένας με το δικό του ρόλο να αποκτήσει το παιδί την κατάλληλη αγωγή και ψυχική καλλιέργεια κατά την προσχολική ηλικία.

